

Advokateksamen 2022

Ref. AMW/-
amw@djoef.dk
10.01.2023

Djøf
Gothersgade 133
1123 København K
Telefon 33 95 97 00
Telefax 33 95 99 99
djoef@djoef.dk
www.djoef.dk

Indhold

1. Indledning.....	3
1.1. Resume.....	3
1.2 Metode.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
2. Analyse af besvarelser	4
2.1 Fri til læsning.....	4
2.2 Praktisk erfaring med de emner, der er blevet eksamineret i	4
2.3 Undervisning.....	6
2.4 Pensum.....	7
2.5 Kursusmaterialets anvendelighed	8
2.6 Supplerende litteratur	9
2.7 Eksamen	9

1. Indledning

1.1. Resume

Rapporten viser at:

- Ni ud af ti advokatfuldmægtige havde fri med løn til at forberede sig til eksamen. Advokatfuldmægtige ansat på kontorer med mere end 50 ansatte havde i gennemsnit 5,6 fridage, mens advokatfuldmægtige på mindre kontorer havde 4,3 fridage
- 32 procent advokatfuldmægtige brugte egne feriedage til at forberede sig i til eksamen. I gennemsnit brugte de 4,2 egne feriedage
- Advokatfuldmægtige ansat på advokatkontorer frem for anden ansættelse svarer i markant højere grad 'Ja' til, at de har fået en god praktisk uddannelse
- Tilfredsheden med undervisningens anvendelighed er størst inden for emnerne 'God advokatskik' (både I og II), og 'Kommunikation', mens tilfredsheden er lavest ved emnet 'Klientkonto, Hvidvask og Forhandling'
- 14 procent har modtaget undervisning i eksamensemnerne på deres arbejdsplads. Ud af disse arbejdede 97 procent på et advokatkontor med mere end 50 ansatte
- Lidt over halvdelen mener ikke, at pensum var klart nok defineret, og heraf mener 96 procent, at det gav problemer i relation til deres forberedelse
- Lidt over halvdelen af de advokatfuldmægtige havde forud for eksamen læst supplerende litteratur, de havde typisk læst 200 sider
- Næsten ni ud af ti mener ikke, at tre timer var tilstrækkeligt til at besvare eksamensspørgsmålene, og ligeledes mener tre ud af fire, at opgaveteksten var for omfattende
- 91 procent synes, at det i nogen eller høj grad var svært at vurdere, hvad eksamensniveauet var på forhånd. Halvdelen vurderer dog, at det generelle eksamensniveau var tilpas.

1.2 Metode

Den samlede rapport er lavet på baggrund af de fire advokateksaminer, der har været afholdt i løbet af 2022. De fire eksaminer blev afholdt 25. januar, 29. marts, 28. juni og 2. november. Efter hver eksamen har alle deltagere, uanset om de er medlemmer af Djøf Advokat eller ej, fået tilsendt en mail med opfordring til at besvare spørgeskemaet via et link til et online spørgeskema. Der har i alt været 683 advokatfuldmægtige til eksaminer, heraf har 285 besvaret spørgeskemaet. Det giver en svarprocent på 42 procent.

2. Analyse af besvarelser

2.1 Fri til læsning

I 2022 havde ni ud af ti af de advokatfuldmægtige minimum én fridag med løn til at forberede sig til eksamen. To ud af tre havde fem eller flere dage fri med løn til forberedelse. Dem, der havde fri med løn til at forberede sig, havde i gennemsnit 4,7 fridage.

Tabel 1: Hvor mange dage havde du fri med løn til at forberede dig til eksamen?

	Antal	Procent
Ingen dage	28	10%
4 dage eller mindre	51	18%
5 dage	126	44%
6 dage eller flere	80	28%
Total	285	100%

Det gennemsnitlige antal fridage med løn for advokatfuldmægtige med minimum én fridag er højest på advokatkontorer med mere end 50 ansatte, hvor de i gennemsnit havde 5,6 fridage. For advokatfuldmægtige på mindre advokatkontorer havde de i gennemsnit 4,3 fridage med løn til at forberede sig til eksamen, mens de advokatfuldmægtige med anden ansættelse havde 3,2 fridage med løn.

Tabel 2: Hvor mange egne feriedage har du brugt til at forberede dig til eksamen?

	Antal	Procent
Ingen dage	193	68%
1-2 dage	35	12%
3-4 dage	14	5%
5 dage eller flere	43	15%
Total	285	100%

Knap en ud af tre advokatfuldmægtige har brugt minimum én af sine egne feriedage på at forberede sig til eksamen. Af dem, der har brugt egne feriedage, har 62 procent brugt mere end 2 feriedage, og i gennemsnit har de brugt 4,2 egne feriedage.

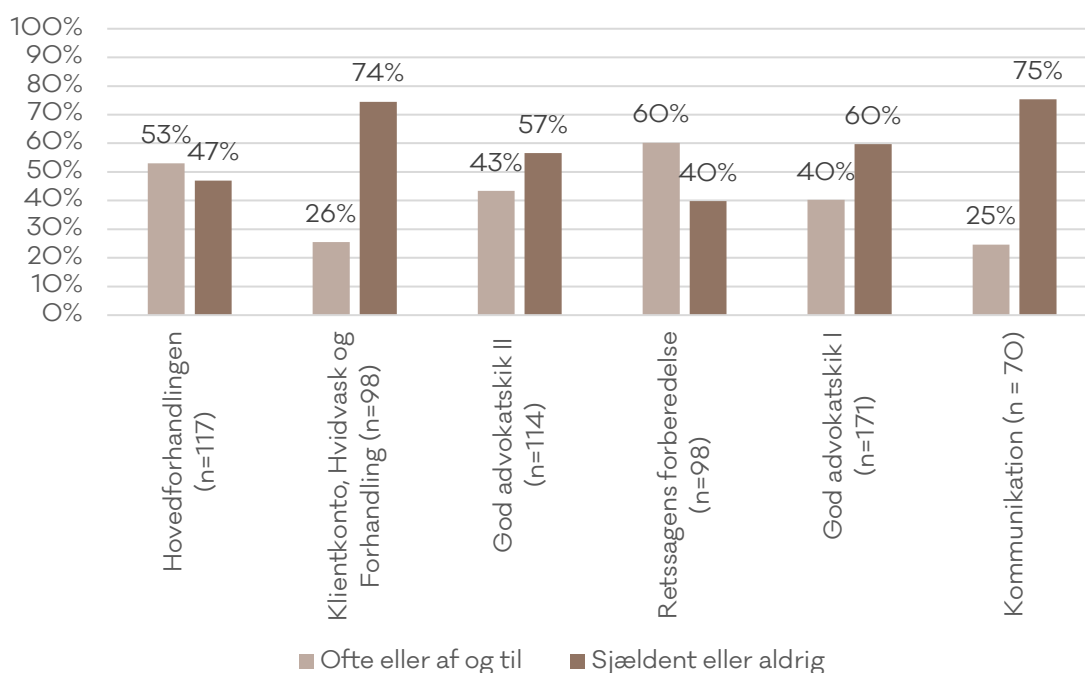
2.2 Praktisk erfaring med de emner, der er blevet eksamineret i

Alle fire eksaminer afholdt i 2022 var skriftlige stedprøver, og til hver eksamen er to-tre kurser blevet udtrukket som eksamensemner. De advokatfuldmægtige er blevet undervist i alle kursusmaterialets emner. De udtrukne emner i 2022 var:

- Hovedforhandlingen (*udtrukket to gange*) (117 besvarelser)
- Klientkonto, Hvidvask og Forhandling (98 besvarelser)
- God advokatskik II (*udtrukket to gange*) (114 besvarelser)
- Retssagens forberedelse (98 besvarelser)
- God advokatskik I (*udtrukket to gange*) (171 besvarelser)
- Kommunikation (70 besvarelser)

De advokatfuldmægtige er blevet spurgt om, i hvilket omfang de har arbejdet med de emner, de er blevet eksamineret i.

Figur 1: I hvilket omfang har du arbejde med de emner, som du er blevet eksamineret i?

Ved emnerne 'Retssagens forberedelse', 'Hovedforhandlingen' og 'God advokatskik II' har de største andele af advokatfuldmægtige svaret, at de ofte eller af og til har arbejdet med det pågældende emne. Ved 'Retssagens forberedelse' gælder det for hele 60 procent, mens det for de to andre emner er henholdsvis 53 procent og 43 procent. Modsat har henholdsvis 75 og 74 procent svaret, at de sjældent eller aldrig har arbejdet med emnerne 'Kommunikation' og 'Klientkonto, Hvidvask og Forhandling'.

Tabel 3: Synes du, at du, i relation til Advokateksamen har fået en god praktisk uddannelse på det advokatkontor, hvor du er ansat?

	Mindre advokatkontor (0-50 ansatte)	Større advokatkontor (Over 50 ansatte)	Anden ansættelse end advokatkontor
Ja	50%	51%	24%
Delvist	39%	40%	37%
Nej	11%	8%	39%
Antal	113	131	41

Andelen af advokatfuldmægtige, der mener, at de har fået en god praktisk uddannelse, er højest blandt advokatfuldmægtige, der har været ansat på advokatkontorer, både større og mindre, mens andelen er markant mindre blandt advokatfuldmægtige med en anden ansættelse. Omkring halvdelen af de advokatfuldmægtige ansat på advokatkontorer synes, at de har fået en god praktisk uddannelse (lidt flere på større advokatkontor). Blandt advokatfuldmægtige med anden ansættelse,

synes lidt mere end en tredjedel ikke, at de har fået en god praktisk uddannelse på deres kontor, dette er i modsætning til knap én ud af ti på større advokatkontorer.

2.3 Undervisning

Advokatfuldmægtigene er i undersøgelsen blevet bedt om at vurdere undervisningens anvendelighed i forhold til eksamenssituationen. Tilfredsheden med undervisningens anvendelighed er størst inden for emnerne 'God advokatskik I' (77 procent), 'Kommunikation' (70 procent) og 'God advokatskik II' (63 procent).

Tabel 4: Hvordan vurderer du undervisningens anvendelighed i forhold til eksamens-situationer?

	God og anvendelig	Uanvendelig utilstrækkelig	Ved ikke
Hovedforhandlingen (n=117)	47%	42%	11%
Klientkonto, Hvidvask og Forhandling (n=98)	41%	46%	13%
God advokatskik II (n=114)	63%	21%	16%
Retssagens forberedelse (n=98)	44%	47%	9%
God advokatskik I (n=171)	77%	16%	7%
Kommunikation (n = 70)	70%	21%	9%

Blandt de, der vurderer at undervisningen i 'Klientkonto, Hvidvask og Forhandling' og 'Retssagens forberedelse' var uanvendelig og utilstrækkelig (henholdsvis 46 procent og 47 procent), svarer over halvdelen, at undervisningen var for overfladisk og generel i forhold til eksamenssituationen. Blandt de åbne svar til emnet 'Klientkonto, Hvidvask og Forhandling', omtales især emnet 'Hvidvask' som værende for overfladisk og generelt at have været lavt prioriteret tidsmæssigt. I forhold til 'Retssagens forberedelse' kommenterer flere, at undervisningen ikke forberedte dem ordentligt på at besvare eksamen. Undervisningen i 'Hovedforhandlingen' vurderes af 42 procent også som værende uanvendelig og utilstrækkelig. Her beskrives undervisningen som overfladisk og for fokuseret på det mundtlige, når eksamen var skriftlig. Til forskel fra tidligere år, har der i 2021 og i 2022 været en større andel, der har svaret 'Ved ikke' på spørgsmålene om undervisningens anvendelighed i forhold til eksamenssituationen. Der er ikke nogen umiddelbar forklaring på, hvorfor det har ændret sig.

De advokatfuldmægtige blev også spurgt til, hvorvidt undervisningen i de pågældende emner tog udgangspunkt i kursusmaterialet. I tabel 5 ses det, at den største andel, der har svaret 'Ja' til, at undervisningen tog udgangspunkt i de faglige mål i læreplanerne, er ved emnerne 'Klientkonto, Hvidvask og Forhandling' (35 procent) og 'Retssagens forberedelse' (36 procent). I forhold til tidligere år er der generelt sket et fald i andelen der svarer 'Ja' til, at undervisningen har taget udgangspunkt i de faglige læringsmål. Der er ligeledes en større andel i forhold til tidligere år, der har svaret 'Ved ikke' på spørgsmålet om undervisningen har taget udgangspunkt i de faglige mål.

Tabel 5: Tog den konkrete undervisning udgangspunkt i de faglige mål i læreplanerne?

	Ja	Delvis	Nej	Ved ikke
Hovedforhandlingen (n=117)	27%	56%	9%	9%
Klientkonto, Hvidvask og Forhandling (n=98)	35%	35%	5%	23%
God advokatskik II (n=114)	27%	62%	1%	10%
Retssagens forberedelse (n=98)	36%	39%	7%	18%
God advokatskik I (n=171)	25%	61%	4%	11%
Kommunikation (n=70)	24%	64%	1%	10%

14 procent af de advokatfuldmægtige, svarende til 39 personer, har modtaget undervisning i eksamensemnerne på deres arbejdsplads. I gennemsnit har de, der har modtaget undervisning, fået 3,2 times undervisning i emnerne på deres arbejdsplads. 97 procent af de advokatfuldmægtige (38 personer), der har modtaget undervisning, har arbejdet på et advokatkontor med mere end 50 ansatte.

Tabel 6: Har du op til eksamen fået undervisning i eksamensemnerne på din arbejdsplads?

	Antal	Procent
Ja	39	14%
Nej	246	86%
Total	285	100%

To ud af tre af de advokatfuldmægtige angiver, at de har mærket interesse for eksamen fra advokatkontorets side. Denne interesse udmærker sig i form af tilbud om råd og sparring fra kollegaer, generel interesse, lykønskninger og tilbud om at holde fridage til at læse.

2.4 Pensum

Samlet set mener lidt over halvdelen ikke, at pensum var klart nok defineret, og af disse personer mener 96 procent, at det gav problemer i relation til deres forberedelse.

Af tabel 7 ses det, at der er væsentlige forskelle i andelene, der ikke mener, at pensum var klart nok defineret ved de fire eksaminer. Ved advokateksamen d. 29. marts og d. 25. januar angav 60 procent, at de ikke synes pensum var klart nok defineret, mens det ved advokateksamen d. 2. november kun var 32 procent, der angav dette. Andelene, der mener, at det uklare pensum gav problemer i relation til forberedelsen, er den samme ved alle eksaminer.

Tabel 7: Synes du, pensum var klart nok defineret?

	25. januar	29. marts	28. juni	2. november
	Kommunikation God advokatskik II	Hovedforhandlingen God advokatskik II	Hovedforhandlingen God advokatskik I	Retssagens forberedelse God advokatskik I Klientkonto, Hvidvask og Forhandling
Ja	60%	60%	44%	32%
Nej	40%	40%	56%	68%
Antal	70	43	73	98

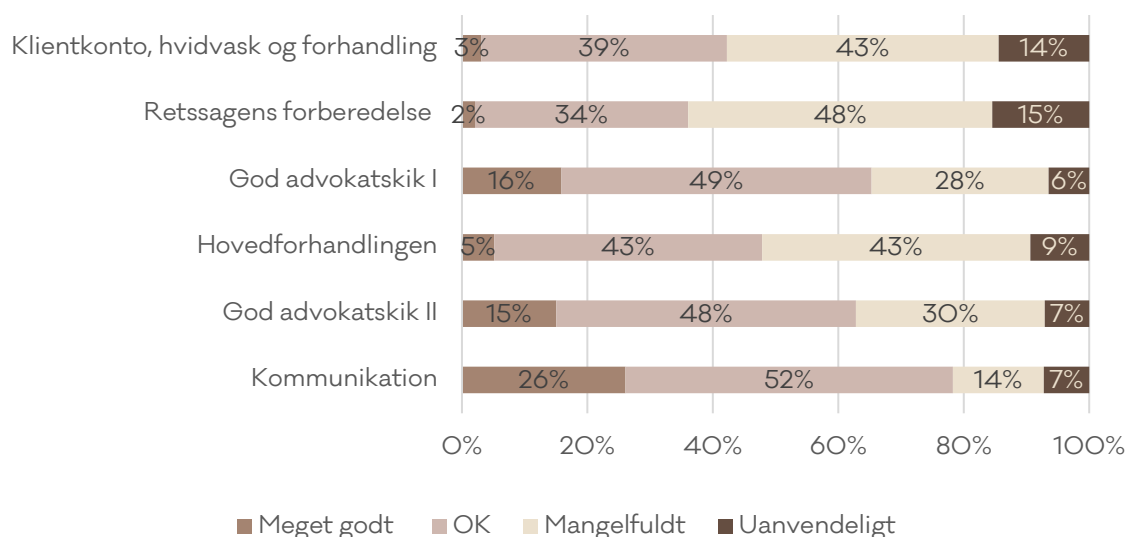
57 procent af de advokatfuldmægtige mener, at pensummets omfang var for stort, mens resten mener, at pensum var af passende størrelse. Kun meget få har angivet, at pensums omfang var for lille.

I tekstsvarene kan det blandt andet læses, at det har været svært at afgøre, hvad der har været relevant at læse og flere efterspørger en bedre afgrænsning af pensum. Det fremgår at flere oplevede at de ikke kunne imødekomme et stort pensum på grund af tidspres under eksamen. Flere benævner også en skævhed mellem kursusmaterialets omfang og det, som undervisere kunne nå at gennemgå.

2.5 Kursusmaterialets anvendelighed

I forhold til kursusmaterialets anvendelighed ses det af figur 2, at de advokatfuldmægtige vurderer anvendeligheden inden for emnerne 'God advokatskik I' og 'Kommunikation' højest, over en tredjedel vurderer, at anvendeligheden enten er meget god eller OK. Derimod er anvendeligheden inden for emnerne 'Retssagens forberedelse' og 'Klientkonto, hvidvask og forhandling' vurderet lavest. Her svarer mere end halvdelen, at kursusmaterialet var mangelfuldt eller uanvendeligt.

Figur 2: Hvordan vurderer du kursusmaterialets anvendelighed med henblik på eksamensforberedelsen?

2.6 Supplerende litteratur

Lidt over halvdelen af advokatfuldmægtige havde forud for eksamen læst supplerende litteratur. Set i bakspejlet vurderer 28 procent, at det ikke var nødvendigt, mens 31 procent mener, at det var meget nødvendigt.

De, der har læst supplerende litteratur, har i gennemsnit læst 410 sider med en median på 200 sider. Der er altså en del, der har læst rigtig meget supplerende litteratur, mens den typiske advokatfuldmægtige har læst væsentligt mindre.

Tabel 8: Set i bakspejlet: Var det nødvendigt at læse supplerende litteratur forud for eksamen?

	Antal	Procent
Ikke nødvendigt	79	28%
Lidt nødvendigt	117	41%
Meget nødvendigt	87	31%
Total	283	100%

De advokatfuldmægtige er også blevet spurgt om, hvorvidt de forud for eksamen havde modtaget tilstrækkelig information om eksamensrelevant litteratur. Hertil har 39 procent sagt ja, mens 61 procent er uenige i dette.

2.7 Eksamen

Til spørgsmålet omkring, hvorvidt tre timer var tilstrækkeligt til at besvare eksamensspørgsmålet, har ni ud af ti advokatfuldmægtige svaret nej.

Tabel 9: Var tre timer tilstrækkeligt til at besvare eksamensspørgsmålet?

	Antal	Procent
Ja	35	12%
Nej	249	88%
Total	284	100%

Tre ud af fire af de advokatfuldmægtige er enten overvejende eller helt enige i, at opgaveteksten var for omfattende. Ligeledes er lidt mere end halvdelen overvejende eller helt enige i, at opgaven indeholdt for mange spørgsmål. I forhold til om opgaven indeholdt spørgsmål, der ikke var berørt i undervisningen eller i kursusmaterialet er henholdsvis 56 procent og 55 procent overvejende eller helt enige i disse udsagn. Til spørgsmålet omkring hvorvidt opgaven var for svær, er 65 procent af de advokatfuldmægtige helt eller overvejende enige i dette udsagn.

Tabel 10: Hvorledes bedømmer du den opgave, du blev eksamineret i?

	Helt uenig	Overvejende uenig	Overvejende enig	Helt enig
Opgaveteksten var for omfattende	5%	19%	32%	44%
Opgaven indeholdt for mange spørgsmål	9%	40%	22%	29%
Opgaven indeholdt spørgsmål, der ikke var berørt i undervisningen	11%	33%	29%	26%
Opgaven indeholdt spørgsmål, der ikke var berørt i kursusmaterialet	11%	34%	29%	25%
Opgaven var for svær	4%	31%	32%	33%

I forhold til 'undervisning og kursusmateriale' vurderer over to ud af fem advokatfuldmægtige, at eksamensniveauet har været tilpas. Ligeledes vurderer lidt over halvdelen, at eksamensniveauet 'generelt' har været tilpas. Ingen af de advokatfuldmægtige har i 2022 syntes, at niveauet ift. 'undervisning og kursusmateriale' og 'generelt' har været for lavt.

Tabel 11: Hvordan vurderer du eksamensniveauet?

	For lavt	Tilpas	For højt
Undervisning og kursusmateriale	0%	38%	62%
Generelt	0%	53%	47%

Ni ud af ti af de advokatfuldmægtige angiver, at de i høj eller nogen grad er enige i, at det har været svært på forhånd at vurdere, hvad niveauet var. Ligeledes er 95 procent i nogen eller høj grad enige i, at der til eksamen krævedes en stor parat- og detailviden, teoretisk niveau kombineret med praktisk kendskab. 87 procent er i høj eller nogen grad enige i udsagnet om, at der til eksamen kræves et overordnet overblik.

Tabel 12: I hvilket omfang er du enig med følgende vedr. eksamensniveauet?

	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad
Det har været vanskeligt på forhånd at vurdere, hvad niveauet er	1%	8%	42%	49%
Til eksamen krævedes en stor parat- og detailviden, teoretisk niveau kombineret med praktisk kendskab	0%	4%	22%	73%
Til eksamen krævedes et overordnet overblik	3%	10%	19%	68%

I tekstsvarene til eksamensniveauet er det et gennemgående tema, at 'Eksamensniveauet var passende, men det var forholdet mellem omfang og tid ikke'. Flere skriver, at der ikke er tid til at slå noget op, hvorfor det at have praktisk viden inden for et eksamensemne er en rigtig stor fordel, ligesom paratviden er det. Derudover kommenterer flere at opgaverne og multiple-choice spørgsmålene var uklart formuleret, hvilket gjorde besvarelsen sværere. Langt de fleste, der kommenterer på eksamensformen, synes at det fungerer fint, på trods af et højt tidspres.

Mange er fint tilfredse med den praktiske afholdelse af eksamen, dog kommenterer flere at bordene er små så der ikke er plads til egne ting. Det foreslås desuden, at der afholdes en tilsvarende eksamen på Fyn eller i Jylland og ikke kun i København.